

Een ster zien opgaan

Voorganger: Ds. Annemieke Parmentier

Zesde eeuwse mozaïek, basiliek Sant Apollinare Nuovo in Ravenna, Italië

Schriftlezingen: Jesaja 60: 1-6, Matteüs 2: 1-12

Overweging

Een kennis van mij heeft een kerststal en legt het kindje altijd pas op kerstavond in de kribbe. De wijzen heeft hij dan nog aan de andere kant van de kamer staan en in de loop van de dagen tussen kerst en driekoningen laat hij ze, met hun kamelen, telkens een stukje dichterbij komen, totdat ze op 6 januari uiteindelijk ook een plekje krijgen in de stal. Eigenlijk zou hij dan de herders weer weg moeten halen, denk ik, want die zijn maar kort in de stal gebleven en waren al lang weg toen de mannen uit het oosten arriveerden. Overigens: In de bijbel staat dat het magiërs waren. Mensen die een verband proberen te leggen tussen wat ze aan het firmament zien en wat er op aarde gebeurt. De latere traditie heeft koningen van hen gemaakt.

Matteüs begint zijn evangelie met een uitgebreide stamboom van Jezus die teruggaat op Abraham om duidelijk te maken dat het leven van Jezus geworteld is in het jodendom. Over de geboorte van Jezus vertelt Matteüs bijna niets. Geen volkstelling, geen herbergier die zijn deur gesloten houdt, geen herders in het veld, geen engelen, geen kribbe.

Terwijl bij Lucas de eerste mensen die het kind eer komen bewijzen de herders zijn, zijn het bij Matteüs vreemdelingen die uit het oosten komen, geen joden.

Matteüs plaatst het verhaal van Jezus meteen in een breder kader. Jezus is geworteld in het jodendom, maar opent met zijn geboorte *het jodendom naar de volkeren*. In de allerlaatste verzen van het Matteüsevangelie bevestigt Jezus nog eens dat hij er voor iedereen is wanneer hij zegt: “Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen”. Matteüs legt allerlei verbanden tussen het begin van zijn evangelie en wat er gebeurt rond de kruisiging en de opstanding van Jezus.

Ik geef een paar voorbeelden.

De magiërs vragen als ze in Jeruzalem zijn aangekomen: “Waar is de koning der joden?” en het proces tegen Jezus draait om de beschuldiging dat Jezus de koning der joden zou zijn. Pilatus vraagt letterlijk aan Jezus: “Zijt gij de koning der joden?”. Aan het kruis wordt een bord bevestigd met daarop de woorden ‘Jezus van Nazareth, koning der joden’.

Tenslotte staan de overpriesters, de schriftgeleerden en oudsten bij het kruis en bespotten Jezus: "Anderen heeft hij gered, zichzelf kan hij niet redden. Hij is Israëls koning. Laat hij nu van het kruis afkomen en wij zullen hem geloven".

Wat ook opvalt is, dat het woord 'bespotten', dat in de hele rest van de bijbel bijna nergens voorkomt, door Matteüs op twee plekken wordt gebruikt, namelijk bij de bespoting van Jezus aan het kruis en in Matteüs 2, in de verzen direct volgend op ons bijbelgedeelte van vandaag. Als Herodes beseft dat de magiërs niet naar hem zijn teruggekeerd, zoals hij gevraagd had, dan staat er dat Herodes ontdekte dat hij door de wijzen misleid was. Letterlijk staat er, dat Herodes door de wijzen bespot was. Herodes, de wrede dictator, de zetbaas van keizer Augustus, die als een zoon aanbeden wil worden, wordt bespot.

Herodes, was een wrede vorst. Hij was zo paranoïde en zo bang dat hij van de troon gestoten zou worden dat hij iedereen die hij als bedreiging zag een kopje kleiner liet maken. Onder andere zijn eigen vrouw, zijn zwager, drie zonen en nog meer familieleden waren dodelijk slachtoffer van zijn wreedheid. Keizer Augustus zou de grap hebben gemaakt dat je van de Joods-Nabatese koning Herodes maar beter het varken (in het grieks is dat hys) dan de zoon (huios) kon zijn. Vanwege de Joodse spijswetten, had je als varken meer kans om zijn woede te overleven.

Herodes, hoeft de woorden 'pasgeboren koning' maar te horen en Hij bedenkt al een list om dat kind uit de weg te ruimen. Hij laat zijn leven regeren door angst en probeert die angst te bedwingen door geweld te gebruiken. Hoe actueel in een wereld waarin telkens opnieuw machthebbers er niet voor terugschrikken om geweld te gebruiken, of sterker nog, geweld provoceren.

Het zijn overigens niet alleen machthebbers die zich laten leiden door angst en zich vervolgens afzetten tegen anderen en zich laten verleiden tot het plegen van geweld. Ik hoef geen voorbeelden te geven; die kunt u zelf wel bedenken.

De afgelopen dagen kwam telkens een flard van het engelse kerstlied 'In the bleak midwinter' bij me naar boven. In het eerste vers gaat het over de ijzige winter, met een gure wind en een bevroren aarde. Je zou kunnen zeggen, dat is een beeld voor de gure tijd waarin wij leven. In het laatste couplet van dat lied vraagt de dichter zich af 'wat kan ik aan het kind geven. Ik ben maar arm. Was ik een herder, dan gaf ik hem een lam, was ik een wijze dan deelde ik mijn talent, maar wat ik geven kan, dat geef ik hem, ik geef mijn hart!'

Maar wat betekent dat?

Er zijn christenen, en dan denk ik vooral aan evangelicale christenen in Amerika, maar zeker niet alleen daar, die met de mond belijden dat ze hun hart aan Jezus hebben gegeven, en die juist daarom dingen zeggen en doen die naar mijn besef haaks staan op wat alles wat het kind in de kribbe betekent.

Een christendom dat macht wil uitoefenen, dat onverdraagzaam is naar vreemdelingen, naar vrouwen en naar mensen met een niet-heteroseksuele geaardheid. Een christendom dat verkondigt dat succes en rijkdom de vruchten zijn die je zult plukken als je maar gelooft. Ik gruw daarvan.

Voor mij betekent je hart geven dat je luistert naar wat Jezus tegen het eind van zijn leven zelf over zijn koningschap zei, vlak voordat hij met zijn leerlingen brood en wijn deelde. Hij zei toen dat de Mensenzoon zal plaatsnemen op een troon wanneer Hij komt. Dan worden alle volken voor Hem samengebracht en zal de koning tegen de rechtvaardigen zeggen: “Kom en neem deel aan het koninkrijk ... ik had honger en jullie gaven me te eten, ik had dorst en jullie gaven me te drinken, ik was een vreemdeling en jullie namen me op, ik was naakt en jullie kleedden mij. Ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe”.

Dat is de Koning, die ons vraagt ons hart te geven aan kwetsbare mensen die onze zorg en aandacht nodig hebben.

In de tijd van advent keken we uit naar de komst van het kind.

Het kerstfeest lijkt daardoor een soort eindpunt dat we hebben gehaald. Maar het is natuurlijk juist het begin.

De geboorte van Jezus is een kantelpunt. Onze blik wordt naar de toekomst gericht.

De toekomst die niet aan ons is, maar aan onze kinderen.

Dat wordt op een bijzondere manier zichtbaar gemaakt in de toekomststoel.

Bea en Jogchum, gemeenteleden die actief zijn bij Grootouders voor het Klimaat vertelden mij daar een paar weken geleden over.

De TOEKOMSTSTOEL is een idee van Jan Terlouw, die ambassadeur was van Grootouders voor het klimaat. Jan Terlouw vond dat overal waar belangrijke besluiten worden genomen de gevolgen voor volgende generaties duidelijk moeten zijn.

De toekomststoel staat daarom symbool voor de stem van toekomstige generaties.

De eerste toekomststoel werd in 2022 aangeboden aan de vaste kamercommissie voor Economische Zaken en Klimaat en reist sindsdien langs diverse fractiekamers in de Tweede Kamer. Het is de bedoeling dat de stoel als 151e stoel, als 151e stem, in de Tweede Kamer komt te staan.

Maar niet alleen in de Tweede Kamer worden besluiten genomen waar onze kinderen en kleinkinderen de gevolgen van zullen ervaren en waar ze dus eigenlijk een stem zouden moeten hebben.

Daarom is het de bedoeling dat in zoveel mogelijk vergaderkamers een toekomststoel komt te staan.

Niet alleen bij politieke organen zoals de Tweede Kamer, Provinciale Staten, Gemeenteraden en Waterschappen. Maar ook bij vervuilende bedrijven als Shell en zo veel mogelijk andere ondernemingen en organisaties.

Ik vind het een prachtig idee. Geen gouden troon, maar een simpele stoel van golfkarton. Maar op die stoel zien we in gedachte wel het meest kostbare zitten: het kind van de toekomst.

En ik dacht: zouden we niet allemaal bij ons dagelijks handelen telkens die toekomststoel met dat kind erop in gedachten moeten hebben?

Wat betekenen de keuzes die wij maken voor wie na ons komen?

Heel gewone keuzes die wij maken hebben invloed op de tijd die voor ons ligt: wat we eten, hoeveel kleding we kopen en waar we dat doen, hoe we ons verplaatsen, waar we naar toe gaan op vakantie en ga zo maar door.

Welke sterren zien we bij de dagelijkse keuzes opgaan?

De sterren van de rijken, van de influencers, van degenen die zich verheffen?

Of zien we de ster die naar Bethlehem leidde en laten we ons leiden door wat het kind in de kribbe ons heeft voorgeleefd, door wat hij heeft gezegd en wat hij heeft gedaan tot aan zijn dood en wat door zijn opstanding verder leeft in wie hem volgen.

In het laatste hoofdstuk van het bijbelboek Openbaring vergelijkt Jezus zich met de morgenster: “Ik ben de telg van David, zijn nakomeling, de stralende morgenster”.

De Morgenster is een andere naam voor Venus die al voor zonsopgang zichtbaar is.

Zo geloven we ook aan het begin van dit jaar dat in deze duistere wereld in de geboorte van Christus het Licht van het komende Koninkrijk al zichtbaar wordt.

En daarom zingen we aan het eind van deze dienst het lied ‘Hoe helder staat de Morgenster’.

Amen.

